

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ramon Zabala Mendizabal

*Aduna,
Gipuzkoa
(1931-2012)*

Aurkibidea

Biografia

Berez sagardotegi ondoko "Garagartza" baserrian jaioa, Adunako Ramon Zabala Sagardotegiko semea da Ramon. Sagardotegiak, ordea, izena bere aitona du. Izan ere, bera jaiotzerako, Ramonen familia Adunako bi sagardotegietako baten jabea zen. Txiki-txikitatik hasi zen lanean sagardogintzan, kupelak garbitzen... Orduko sagardotegiak, ordea, ez ziren bertatik soilik bizitzeko modukoak, eta etxean beti izan dute soroko lana eta ganadua. Ez da lan gutxi egindakoa, beraz, Ramon ere.

Zintak

ADU-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2010-01-18
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Garai batean sagardoa nola saltzen zuten

- **Erref:** ADU-003/002
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:01:14. **Bukatu:** 00:03:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Garai batean sagardoa egin ondoren kalean partitzen zuten. Barrika txikietan eramaten zituzten eta familiek erabili ahal izateko. Beranduago Ramonen aitona eta aitak Andoainen sagardotegia jarri zuten, kalean. Erosleak txarro edo botilarekin joaten ziren dendara sagardoa erostera. Gauean berriz lokalean bertan afaldu eta txirritik edaten zuten.</p>

Transkripzioa

- Ta sagardua saldu, in itten zan hemen ta beste nunbaiten eman o...?
- Sagardua hemen in ta gero kalia partitzen zuen ordun.

- Adunan bertan?
- Aduna ta Andoain ta Billabona ta hoitan. Ta hemen ingurun ta kanpoa-ta're bai. Kanpoa, konparazioako, ze esango dizut nik, Lasarte aldea o, eskatzen zigun tokin.
- Ze, nola juten zian, zaldiz o zaldikin eo?
- Sagardua ordun jenealian jendiak etxetan, kaletarrak eta hoik, barrika txikik izaten zittuen, ta moztua ematen zitzaiyen, "el mosto". Ta moztua eman ta han barrika txikik betetzen zitzaizken. Ta gero jendiak familin ta etxian eateko-ta gero barrikatatik izaten zittuen. Hoi uain dala, uain dala larogei urteko kontuk dia hoik. Ta gero, gero hortan zabiltzala, nere aitona eta aitak Andoaiñen kalian jarri zuen sagardoteiya, bodega, upelateiya.
- Nun jarri zuen?
- Exkerraneko tabernak dauden hortan jarri zittuen. Ta gero uste askuan han ibiltzen zien. Nere izebak... ordun izaten zan danak etxetaa jendiak ematen zun txarruakin ta botillakin ta hola ematen zuen. Ta nere izeba batek iya egun guztiya —kanillatik saldutzen omen zuen ordun, ta— kanillan onduan, hola, silla ttiki baten jarri, exeri, ta batek boltsan botillak zittula etorri, botilla bete, ta familiako eaman. Ta gero gabian, berriz, Bizkai aldian nagusi esaten ziyen, aitona ta gazte jendeak etorri ta bertan jenez, xiritikan, ean ikeragarri, ta gero etxea danak bersota jun.

2. Aldaketak sagardotegietan

- **Erref:** ADU-003/003
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:03:08. **Bukatu:** 00:04:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Lehen sagardotegietako upelak oraingoak baino txikiagoak ziren. Jendeak etxerako sagardoa botilatan eramaten zuen.</p>

Transkripzioa

- [...].
- Bai.
- Nola zan ordun sagardotegi bat, uaingo itxura iguala al zuen o?
- Itxura iguala... upelak'e bazian, baiño uain aiñeko upela haundik ez zian izaten. Bai, itxura iguala zan, baiño hortik ordun dana basoka partitzen zan. Baso koxkor batzugin dana partitzen zan, ta jendiak eaten zun.
- Ez zan txotxetik eaten?
- Txotxetik ba ordun. Txotxetikan [...] hartan bai.
- Baiño basotaa zuek partitzen zenduen?
- Basuak, basuak beak hartzen zuen. Ta jendiak ordun etxeako'de, oain, konparaziyoa, ura ta ardua-ta ematen deun bezela, boteilletan seittun eateko sagardua ematen zuen. Botilla enkortxatu gabe, e!
- Beaiiek ekarrita botilla.
- Bai.
- Ta zenbaten saltzen zan ordun litrua?
- Ez dizut, ba, nik esango hoi. Ez, hortako, hortako zeaik ez dakat.

3. Ontziratut gabeko sagardoaren salmenta

- **Erref:** ADU-003/004
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:04:01. **Bukatu:** 00:05:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Lehen ez zen sagardotegi denboraldirik izaten. Sagardoa bukatzen zenean itxi egiten ziren. Batzuek urte osoan irekita izaten zuten sagardotegia. Gutxi botilaratzen zen, gehiena ontziratut gabe saltzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Ta, bestela, sagardotegiya noiz irikitzen zan?
- Ordun sagardoteiya uain bezela tenporada [ez zan]. Beno, parte sardoteiya irikitzen zan udaberri aldian. Hua urteberritan o hola irikitzen zan. Ta gero udarako asko saldu ta in itten zittuen, ta gero saldutzen dezunian itxi ta... Gero beste batzuk, berriz, sagardua asko itten zuenak urte guzin, konparaziyoa, eukitzen zuen, botillatikan jendiak eamaten zula. Ordun enboteillatu, uain dala larogei urte ta hoitan, berrogeita hamahiru ta hoitan, enboteillatu gutxi itten zan. "Al granel" esaten dan bezela eamaten zittuen.
- Ta gero hasi zan enboteillatzen?
- Geroa. Enboteillatze asuntu hoi, hola... lehen'e enbotillatu itten zan, baiño hola asko enbotillatzea hasi da uain dala berrogeta hamar bat urte eo hola hasi zan, hirurogeitikan beherako hontan. Baiño lehen'e enboteillatzen zan, e! Baiño uain gehiyo.
- Lehenogehiyo granelea, o beaiek ekarritako botillakin.
- Bai, bai, lehenog.

4. Upelategiak

- **Erref:** ADU-003/005
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:05:05. **Bukatu:** 00:07:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Leku askotan upelategiak zeuden. Andoainen 13 inguru kontatzen zituen bere aitak. Baserritarrek etxean egindako sagardoa hara eraman eta han saltzen zuten, bakoitzak berea. Jendeak botiletan hartzen zuen sagardoa, etxerako. Baina sagardotegian bertan ere edaten zen; batzuk afaltzera joanda eta beste kuadrilla batzuek "poteo" antzera.</p>

Transkripzioa

- Ta gehien-gehiena hola saltzen zan? Sagardotegin bertan eanda baiño gehio izaten zan saltzen zana?
- Bai, baiño sagardotegitan'e asko ibiltzen zan. Ordun Donosti aldian'e, upelategik esaten zitzaiyon. Upelak zauden tokiyak du izena upelateiya; bodega ta hola ez da izaten, hoi danan izena da upelateiya. Zan, lehenog.

- Donostin bat zeon?
 - E?
 - Ta Donostin...?
 - Asko.
 - Asko?
 - Ta Andoaiñen bertan'e aitak, nere aitak, gero esaten zittun, haik sagardoteiya eukitzen zuenian, Andoaiñen bertan'e kalia harek hamahiru-ta kontatzen zittun, batzuk gehixeo bestiak gutxixeo, hola.
 - Hamahiru Andoaiñen bertan?
 - Bai, kalia.
 - Ze izaten zan, jendiak eukitzen zittun bertan bere upelak?
 - Bai, jendiak, uain [sagardotegia] balitzake bezela, sagardoziak in ta harea eaman ta han saldu. Nola jendiak etxetaa ematen baitzun, jendiak etxetaa emateako, ja!, botillakin ezin etorriko zian ba hemen baserria ta. Kalia uain tabernak balia bezelatsu izango zan.
 - Ta ze izaten zan sagardotegi diferentetako sagardua bertan upelatan ta...?
 - Uaingo estilua, bakoitzak bere sagardua itten zunak.
 - Baiño upelategiya batena izaten zan? Ez zan izaten pertsona bat sagardotegitak sagardua erosi ta bertan saltzen zuna gero.
 - Ez, ez, ez, danak, danak... ordun danak basarritarrak gaiñea zittuen hoik, upelatei hoik. Beren etxetan sagarduak in, harea eman... Sagardu muztuan, e, muztuan. Muztua, badakizu, in berri horri esaten zaiyo muztua, gozo-gozua eoten dan horri.
 - Galdetuko dizut nola itten dan.
 - Bai. Ta hua hartu ta hua han upela bete ta gero han saltzen zittuen, batzuk txotxian, txiriñ o hor, ta beste batzuk lehen esan dizuten bezela, botillan. Ta beste bakarren batzuk enbotillatu ingo zittuen, baiño jenealian bestela.
 - Ta hoi saltzen zana. Ta bertan eaten zan hua nola izaten zan normalen, afari baten bueltan o hola, afaltzen izango zan?
 - Afaltzen'e bai, ta bestela uain baxoerdi eaten aitzen dian bezela jun ta ean ta. Danak, sagardotei guztik, pasatzen zien kuadrillak'e bai. Uain nola ibiltzen dia xiriñ, o zeon, baxoerdik eaten? ordun sagardoteitan hola ibiltzen omen zian.
 - A, beira. Ta ze izaten zan mutil gazte kuadrilla normalian?
 - Danetati izango zan. [Iñularretan-ta] danetati izango zan. Ta sagardo ona, upel ona, nun irikitzen zan o nun tokatzen zan, zein sagardoteitan, usaiya hartzen bazuen, danak harea jun, hua hustu arteko onik ez omen zan izaten. Ona nun zeon. Batebatek aitzen bazuen "upela ona uain hasi die han".

5. Sagardoa kargatan neurtzen zuten

- **Erref:** ADU-003/006
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:07:57. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Upelategietan sagardoa "karga"tan neurtzen zuten; karga bat 150 litro ziren. Hogei kargako upelak ere izaten ziren. Sagardotegi batzuetan bestetan

baino upela gehiago izaten ziren. Artoa eta babarruna neurtzeko, berriz, anega, lakaria eta gaitzerua. </p>

Transkripzioa

- Sagardoteitan. Ta gure aitta zanak esaten zun ordun, gaiñea, ez zan litroka-ta ez zan izaten, kargako izaten zan.
- Karga?
- Bai. Upel batek, “zenbat upelak?” eta “hoinbeste karga”, ta kargak ehun ta berrogeita hamar litro. Noski, lehen nola izaten zan? Artuakin ta’re anea ta lakaiya ta hola izaten zan. Ta gaitzeruba-ta izaten zian.
- Gaitzerua?
- Bai.
- Hoi zer zan?
- Artuan neurriya, ta... artua ta babarrunan neurriya.
- Ta kargak, zenbat kargako upelak izaten zian ?
- Ba, in zazu kontu, hogeit kargakuak eta, haundiguak’e bai ta... txikiguak en general.
- Ta zenbat upel o hola izaten zian sagardotegi bakoitzian?
- Uain bezela danetati. Batzutan bost o sei igual izango zian ta beste batzutan hamabost igual izango zian ta. Nik hala entzuten nun hoi, hoi nik neonek ez nittun ikusi. Beno, hola ikusi nittun azkeneko bakar batzuk.

6. Sagardotegira bakoitzak bere janaria eramaten zuen

- **Erref:** ADU-003/007
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:09:00. **Bukatu:** 00:09:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Ramonen familiako sagardotegira egunero jendea joaten zen, goiz eta arratsalde. Bertan izeba batek sagardoa zerbitzatzen zuen. Normalean bakoitzak bere janaria ekartzen zuen.</p>

Transkripzioa

- Ta zuenian jendia ze etortzen zan, gehiyena asteburutan o hola... ?
- Eunero esaten zuen. Eunero nere izeba bat, holaxe upelan onduan jarri ta kanillatik, ta basoka bihar zuenian basoka, ta botellatan bihar zuenian botellatan, ta holaxe saltzen zula.
- Goiz ta atsalde aitzen zan, e?
- Bai.
- Ta sukaldia, berriz, zabalik eguerdin ta illuntzen?
- Sukaldia jenealian ordun beak jana ekarrita izaten zuen.
- A bai, e?
- Bai, jeneralian, ordun bai, beak kaxuela o etxea jun ta hartu ta gabian han janda ta, hola, jenealian.
- Berotzeko eskatu ta listo.
- Bai. Jeneralian. Uain, bestelakuak izango zian, baiño ez, jeneralian beak jana ekarrita.
- Zuen sagardotegin behintzat ez zan ematen afaltzen.
- Ez, ez, ez, ez [diñe] aittu izandu.

7. Sagardoa nola egiten zuten 1

- **Erref:** ADU-003/008
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:09:56. **Bukatu:** 00:13:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagardoa nola egiten zuten kontatzen digu. Aurrena sagarrak ganbaran edukitzen zituzten biguntzeko, baina usteltzen utzi gabe. Gero, dolarean jartzen zuten, eta bertan eskuz estutzen zuten. Prentsa garai batean egurrezkoa izaten zen, eta, ondoren, burdinez egindakoa.</p>

Transkripzioa

- Ta sagardua, uain ai gea [sagardua...], baiño nola itten dan o nola... zuek garai hartan nola itten zenduen, zu gazte ziñala ta?
- Ba, ni gaztia nitzala ta aurreagotikan hasita, uain beste... ordun'e, ordun'e sagardua ein ahalak inda izaten zan, ta uain'e... uain, noski, uain makineria haundigoak daude ta, azkarrago atea ta hoixe.
- Baiño hoi, kontu hoiyek ez ditut jakin nahi, hoiyek, makinarianak eta. Zuek lehen nola, nola iten zenuen, ze prozesu izaten zun sagarrak sagardo bihurtu arte
- Sagarra kanpotik ekarri ta, jenealian, sagarra gogor xamarra balin bazan, ganbaran eukitzen zuen, pixkat beratzen, zortzi bat egun o hola, ateatzen errexagua izaten zalako, baiño usteldu gabe. Ta kanpotikan'e sagarrak etarrita. Ta askotan urdun'e sagar gogor xamarra izaten zan ta sagar gogor xamarra balin bazan, ordun'e prensa haundik bazien, baiño sagar gogorrai sagardua ateatzen izaten da oso zailla. Ta, gaiñea, bihar bezela lehen ez zitzaion atetasen. Uain, denbora askuan tolarian eukitzen bazendun bai, baiño tolarian'e denbora askuan patsa euki ezkeroz, egualdi beruakin behintzat alperrik galdu itten zan sagardua, mindu itten zan. Behin tolarian jotzen zanian, gure etxian bi egun gehiyena izaten zittun, bi egunian fuera patsa.
- Ordun, ontzen euki pixkat ganbaran?
- Bai, ahal zala bai. Gero, usteldu gabe e, usteldu gabe.
- Argi ibili behar.
- Bai, argi ibili behar.
- Ta gero noa ematen zan sagardua?
- Sagardua hua jutten zan, tolaria bea zorroten o mangakin hartu ta upelea, o barrika, o horra.
- Baiño tolaren ze iten zan euki ta...
- Tolarian estutu itten zendun.
- Eskuz iten zenuen hoi?
- Bai.
- Nola izaten zan?
- Hoi izaten zan, eskun balenkakin, nik gero aurren-aurrenian izautu nun hola balenkakin estutzen-
- Bueltan-bueltan o...?
- Ez, atzea ta aurrea. Bai. Hua're eskuzkua zan, baiño prensa oso ona zan, bi launek ikeragarri estutzen zuena prensa haundiya zan, oso ona. Uaindikan prensa gure etxian dakat.
- Ze, ze materialezkua o zer zan?

- A, hua burnizkua. [...] bea ardatza burnizkua. Ta lehen-lehen
egurrezkuak izaten omen zian ardatzak, baiño auskalo, uain dala hirurehun
urte o izango zian. Ta ardatz harek, ardatz harek [gerokuak] barrun izaten
zun plomua. Plomua ez, zea izaten zun, kobria, zea, harin kontra, indar
gehiyo itteko. Ta gero azkena, azken aldea, azkena baiño lehen gero
motorrakin estutzen zala zien.

- Baiño ez zeon hemen ingurun hola bueltan-bueltan estutzen...?

- Ez, oso bueltan ez.

- Atzea ta aurrea

- Atzea ta aurrea. Lehen ba emen zian bueltan-ta aitzen zienak, baiño nik
ez nun halakoik ezautu. Nik ezautu nuneako, larogei urte bai ezautu nula,
ta orduako're gure aittona zanak'e Frantziti prensa ekarri propiyo ta beste
hoitako oso prensa ona zan.

- Hobia bestek baiño.

- Bai.

8. Sagardoa nola egiten zuten 2

- **Erref:** ADU-003/009
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:13:12. **Bukatu:** 00:14:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

<p>Sagarra zukutzeko erabiltzen zuten makinak motor txiki bat izaten zuen.
Geratzen zen patsa animalientzat gordetzen zuten eta zukua berriz zuzenean
upelera. Upela egiteko gaztainondoko egurra erabiltzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Ta zenbat denboan ibiltzen ziñaten? Zenbat sagar zenbat denboan?
- Gu a... gero nik beti ezautu det /ezautut/ motorrakin txikitzen. Asko aitzen zian eskubakin erainda. Baiño nik larogei urti hontan lehen'e ezautu nun txiki-txikiya nitzaneako motorrakin, makinai motorra eantsi ta jo're itten zan, sagarra txikitzen zan.
- Ze, gasolinan motor txiki bat?
- Bai.
- Ta ze iten zun sagarra bertan sartu ta txikitu iten zun?
- Makinak, makina zan, sagarra bota zestuakin o sariakin o zerbaittekin ta beak barrun zilindruak zittun ta buelta eman ta sagarra txikitu ez du in bihar izaten, aplastatu, zukutu. Ta harek beak zukutzen zun ta hua botatzen zan, ta gero hua prensan estutzen zan.
- Ta estutu ta gero?
- Han geatzen zan patsa hua behiyantzat-o kendu.
- Ta bestia seittun kupelea?
- E? Bai, bai, hua, tolaría estutzen ai zan bezela, sagardua're upelea.
- A, bertan, direkto juten zan?
- Direkto juten zan.
- Ta ze upel klase, o ze egur o?
- O, ordun izaten zan jeneralen gaztaiña ordun'e, hok bezelaxe. Haitzakin'e izaten zien, baiño geneal lehen'e upelak gaztaiñakin geneal izaten zan, gazt...
- Ta zeatik dan hobia o?
- Uain, alkaziakin'e sagardo onak ateatzen zian. Nik etxian alkeziakin ezautu nittun. Baiño jeneral izaten zan hemen hotan gaztaiña izaten zan.

9. Sagardoa upelez aldatu behar da

- **Erref:** ADU-003/010
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:14:53. **Bukatu:** 00:17:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

<p>Sagardoa upel batetik bestera pasa egin behar izaten zen, patsa guztia kentzeko. Sagardoak lerma handia izaten du eta horregatik aldatu behar izaten da. Lehen leku askotan aldaketarik gabe botilaratzen omen zuten baina ez zen hain ona geratzen.</p>

Transkripzioa

- Ta sagarra... bueno, hoi dana in ta gero zenbat denboatan eukitzen zenuen upelian? O nola izaten zan?
- A upelian zenbat denbora, gero aldein-aldein, upel batetik bestea're pasa in bihar izaten zan.
- A bai?
- Bai, sagardua bai, bestela, bestela hoi igual-igual da, person bati're, bere in bihar guztik eta bere erropetan o galtzetan itten badittu, harek sagardua alperrik galdu itten du. Beno, ejenplua jarrito dizut, hoi ez da hor jartzekua.
- Ez, ez [...].
- Ta sagarduan patsa're izaten zan sagarduai're... Sagarduai're aldein-

aldein o urtian behin o bitan eo, hua kentzen bazitzaiyon, sagardua beste ontzi batea pasata hobe.

- Ta bertan, ze hondar geatzen zan o ze?

- A, bertan sagardua geatzen zan, hondarra, sagardotako baliyo ez zuna, sagarduantzat baliyo ez zuna, patsa eo hola sagardo... zea geatzen zan.

- Ta hua bota ta berriz'e...

- Hua bota, bai, hua kendu. Ta sagarduak'e nik nere denbora guztin ezautu det /ezautut/ eta sagarduak'e lerma haundiya izaten du.

- Lerma?

- Bai, lerma bai. [...] ontzi bateti bestea-ta pasatzen ai zeala-ta hoi danak lermak dia. Ta gero onduan geatzen zaiyona, lehen esan dizuten bezela, patsa ta, sagarduai're barrun patsak-eta geatu itten zaizka aurreneko zeatan, aurreneko joaldikua danian, ta haik danak han, han litro asko galtzeko izaten dittu.

- Ta ordun zenbat aldiz aldatzea upel batetik bestea?

- A, segun! Sagardua ez balinbada ondo garbitzen o zeatzen, behin o bitan o, o noiz enbotillatzeko modun etortzen zaizun o. Ta lehenok leku askotan [...] in be enboteillatzen omen zittuen ta. Gure etxian gure aitta zana hortan, sagardo zaliak zian haik ta atendittu ikearri itten ziyen.

- Ze, hillian behin o hola batetik bestea?

- A, sagarduak beak esaten zuna bezela, konparaziyoa; ilbeheretan eo sagardua garbittua balin bazeon, ilbehera... o hillian behin o biti behin o...

- Ta ilbeheran in behar izaten zan?

- Jenealian ohittura hala zan. Ze diferentziya bazun o ez zun, jenealian behintzat hortan aitzen zien.

10. Sagardoa upelez nola aldatzen zuten

- **Erref:** ADU-003/011
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:17:20. **Bukatu:** 00:19:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Sagardoaren aldatetako egiteko lehen baldeak eta inbutuak erabiltzen zituzten. Upelaren fondoan geratzen zen kondarra garbitu behar izaten zen eta horretarako barrena sartzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Gero aldatetako hoiyek nola iten zenituzten? Praktikan, hain upel haundik eta batetik bestea...?

- Lehenok baldaka.

- Hustu ta bete?

- Bai, bai, baldiakin. [Kaño] tubo bat jarri upel bati, baldiakin hartu ta bestiai. Barrika gaiñekua esaten zaiyona goien jarri inbutu bat bezela, eskubakin pasa.

- Nola esaten zitzaion?

- Barrika gaiñekua esaten giñokan, baiño zea zan, zea, inbutuban formakua izaten zan. Ta gaiñea lehen-lehenok izaten zan zurezkoa hua're.

- A bai?

- Bai. Nik ezautu nun etxian zurezkoa. Zurez... egurra, badakizu zura zer dan.

- Baldia, berriz, plastikozko bat o...?
- Lehenoz ez zan plastikoa, burnizkua izaten zan. Baiño garaiyen bat igual izango zan hua're egurrakin biltzen zana. Garaiyen bat igual izango zan.
- Ta, orden, upelan barrun gelditzen zan hondar hua nola ateitzen zan gero?
- Ba, jenealen, upelak, hola, zuluia izaten du, ta barrua sartu ta garbittuta.
- Ate txiki hoi iriki ta barrua.
- Bai.
- Peligroik ez al zan izaten?
- Peligrua... ate txiki hoi iriki eo goia irikita, egun pare batian eukita, gasa jun arte.
- Gero sartzen ziñaten.
- Bai.
- Mutil kozkorrak sartuko zian o gizonak'e bai?
- E! Hemen ni're sartzen nitzan; gaur gure semia hoitan sartzen da.
- Bai?
- Bai. Ni ez naiz sartzen, baiño gaur gure hoi sartzen da. Zuloik ttikinian'e gizona ohittu ta maiña pixkat hartzen badu sartzen da Ez noski, zea, hainbesteko tripazarra duna-ta, baiño bai, bai, zu sartuko ziñake.
- Burua kabitzen dan tokin beste dana kabitzen omen da.
- Bai, dan-dana ez, baiño asko behintzat bai.

11. Sagardotegietako kanilak, basoak eta edandakoaren kontrola

- **Erref:** ADU-003/012
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:19:24. **Bukatu:** 00:21:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Lehen upeletako kanilak, txotxak, egurrezkoak izaten ziren. Oraindik sagardotegiren batean badaude horrelakoak. Basoak lehen txikiak izaten ziren. Bakoitzak zenbat edan zuen kontrolatzeko upelean markak egiten zituzten.</p>

Transkripzioa

- Uain ikusten diot horri, zea... sagardoako txotxa esaten diot, baiño horrek ez daka txotxan antzaik...
- A, hau, hok kanilla ttikik, baiño lehenoz danak egurrezkuak izaten zian.
- Nolakuak izaten zian ?
- Egurrezko txiriya, bihatza bezelako txiri bat, sartu ta atera. Ta gero maillu ttiki batekin eo [anikotiakin eo] gaiñetik pixkat jo ta kitto. Lehenoz dana txiriya izaten zan. Ta uaiñ'e sagardotei bakar-bakarren batzutan badaude, baiño gutxitan.
- Uain dana holakua.
- Dana holakua do uain.
- Bentaja izango du zeoze.
- E?
- Zeoze izango du.
- Joiño! Hau, ba, hau itxi iten dezu ta ttak iriki itten dezu ta sagardua ez dezu alperrik galtzen ordun bezela.

- Baiño sagardua ateatzeko eran, antzeko xamar?
 - Antzeko xamar. Sagardua hotan'e indarrian atetzen dezu ta han bezin ondo bai, txinpartak eta indarrian ateatzen dezu ta.
 - Ta basuak uaingo igualak al zian lehen?
 - Lehen'e, jenealian, baso haundiya ibiltzen zan, baiño sagardotegitan, han ibiltzen zan garaiyan, jeneralian, baso ttikik izaten zian lehen-lehen.
 - A bai?
 - Hola kaleko zea hoitan-ta ikusten nittun nik baso ttikiguak; ni batzuk ezautuba no, bakar batzuk.
 - Ta noiz hasi zian ba baso haundigok?
 - Aspaldi hasi dia hoik, baso haundik. Hasi ziala denboa puska bat bada, denboa puska bat. Ordun'e, ordun'e... badakizu, txikik'e askotan, txikik jendiak gehiyo kontatu beharko zittun ta, sagardua merke ta, baso txikikin hor ibiliko zian ta. Baten tokin hamar eanez o, badakizu, ahal dan bezela.
 - Hoy esan behar nizun, nola kontrolatzen zan bakoitzak zenbat eaten zun?
 - Nik aittu izandu det /izandut/ upelian-o itten zittuela markak lapiz, zea, karolinakin o, ta "hainbeste ean dizkik horrek" ta "harek hainbeste ean dizkik", ta "hainbeste ean dizkik".
 - Baten bat enkargatu eoten zan ixkiñan baten?
 - Bai, norbeak itten zittuela esaten zuen, ta besten batzuk nik ez dakit nola moldatzen zien, hoi're entzun izandu det.

12. Txiki-txikitatik sagardotegian lanean

- **Erref:** ADU-003/014
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:21:58. **Bukatu:** 00:23:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Zazpi urte zituenean hasi zen etxeko sagardotegian lanean, etxeetara sagardoa partitzen. Ganadua zaintzen eta baratzean ere lana egin behar izaten zuen.</p>

Transkripzioa

- Ordun, Adunako hemen bertako sagardotegin noiz hasi ziñan zu lanian? Ze...?
 - Hemengo sagardotegin lanian? Bost urte nittuneako.
 - A bai?
 - Ez! Garai batian ze uste dezu! Behin zazpi urte nittunako idik hartu ta gero barrika luxe batzuk izaten zan karreto barrika esaten giñokena.
 - Nola esaten zenien?
 - Barrika luziak izaten zian.
 - Nola esaten zenien?
 - Karreto barrika. Karretuan, karretuan ibiltzen zan, ta karreto barrikako gurdiya motxaxua, ta barrika luzegua jarri, ta harekin etxetaa ta batea ta bestea partitzen ibiltzen nintzan.
 - Zeorri idik gobernatu ta...?
 - Bai, bai, bai, ni neoni're bai, majiña bat aldiz, zea, behin zazpi urte nittuneako. Batenbatek hustutzen laguntzen bazian juten nitzan tokin, segi! Nola bizittu geala uste dezu? zuek bezela? Ze, behiñ zazpi [urtekin]...

ta beatzi-hamar urte ezkeo, berriz, bakarrik igual junda, ta aide!
- Ta ze eginkizun izaten zitun mutil kozkorrak sagardotegin hortaz aparte?
Partitzia, sagardo partitziak aparte bertan lanen ze...?
- A! Gero ganau pillá haundi bat'e izan itten zan, ganaduba're, sagarrak'e bildu in behar izaten zian, baratzean'e izaten zan... Lana, zu etorri baziña're ta zu bezelako hamar etorri baziñe're ordun lanik ez zan faltatzen. Mutil kozkorrak lana? Bai, bai, bai, bai, bai.

13. Sagar mota asko zuten etxean

- **Erref:** ADU-003/015
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:23:30. **Bukatu:** 00:26:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Garai batean, sagastiez gain, soroa ere bazuten. Orain dena sagasti bihurtu dute. Sagar mota asko izaten zituzten. Nonbait sagar mota on bat zegoela jakinez gero, bila joaten ziren. Askotan sagarrak kanpoan erosi behar izaten zituzten. Erabiltzen zituzten sagarren izenak azaltzen dizkigu.</p>

Transkripzioa

- Sagastik zeuenak zenittuen?
- E?
- Sagastik zeuenak?
- Ordun'e bai ta uain, berriz, askoz'e gehiyo. Uain ordun soro-ta zienak uain danak sagasti jarrita dazkat, etxe guztiya dana sagasti dakat nik jarriya.
- Lehenoz zenbat... nolako sagastiya zenekan?
- Ba... uaingo erdiya o holakon bat. Geo ganauba zenun ta, ganauba zenun garaiyan ta ordun erremeyoik be zeak, kosetxa're in in bihar izaten zendun, ta danetako terrenoik ez zan izaten.
- Ze sagar klase izaten zan?
- Berroita hamar bat klase, uain'e aldian eongo dia /eongoiya/ gure etxian sagarrak, klasiak bai.
- Bai, lehenoz're bai berrogeita hamar klase?
- Berroita hamar ya [...], bai lehen'e gure etxian sagar klase asko ezautu det /ezautut/ nik beti. Gure etxian beti sagardotan nola aitzen zian, nere aittonak'e beti huaxe izaten omen zun kapritxua, nere aittona Ramonek'e, ta aurretik'e bai ta. "Sagar ona zeok" o klase ona izan ezkeoz, hua jun ta ekarri mentuba ta hua txertatu ta, beti [konttuba] horrekin nekatzen ibilitakuak danak.
- Ze, eskian juten zitzaiyon sagastiyan jabiai? "Emango al diak adar puxketa bat" o?
- A! Arbolan adar xotx bat, noski, eskian, hoixe. Beste batzutan, berriz, "jun ta hartu itzak" esanda're bai ta, baiño jenealian beti eskatu itten zitzaiyon. Zenbaittek adar ttiki bat, puntta moztutziya're lehen ez zun nahi izaten.
- Ez?
- Ez.
- Beti eon da holako jendia?
- Bai, beti izandu da holako jendia. Zenbaittena lehen'e ez jun. Ta ikusten baziñuzun, buillan bat igual aittuko zizun, nahiz arbola izurratu ez, holako, bi hatzan gaiñeko, bi txotx kentzen bazizkazun'e, han zabiltzala ikuste

ezkeoz... Ez, beti esakatu itten zitzaion.

- Baiño urrutiaño juten al zan ba esken?

- Sagarra urdun'e sagarra erosi in bihar izaten zun askotan, ta igual, igual Tolosako sagasti [batian] sagar ona ikusiko zun, konparaziyoa, iruittuko zitzaion ta negun txertatzeko ya harea jun ta ekarri ta holaxe, holaxe.

- Ta ze klase izaten zian preziatugok ordun sagardotako?

- Jesus! Majiña bat bai.

- Hola gehientsuna ibiltzen zana zein zan?

- Gehientsuna ibiltzen dana, txalaka-ta asko ibiltzen zan, ta patzulua ta, sagar klase asko, saluatia ta, bat izaten zan hor, beste sagar txuriya esaten zaiyona ta, txalaka gorriya ta beste sagar txuri batzuk eta. Gero sagarrak'e askotan Antzuola-makatza ordun asko izaten zan uskiya're asko izaten zan, ta Antzuola-makatza hemen Antzuola-makatza esaten giñokan, ta Hernani aldea junda, berriz, potrokilo-sagarra esaten zitaiyon. Ta sagar bakoitzak'e zenbat leku iya hainbeste izen izaten dittu.

- Baiño hemen ingurun dana sagar klase igualak izaten zian, baten ta besten?

- Igualtzu. Gero txori-sagarra asko izaten zan. Txori-sagarretan'e bi klase behintzat bazian, haundiya ta txikiya, ta ibarbi-sagarrak eta urtebiyak eta patzuluak eta... sagar klase asko.

- Ta kanpotik ekarritakok izaten zian, urrutitik ekarritakok o?

- Ez, artian goiyaldetik pixkat, ordun ez zan izaten zeaik, kanpotik ez zan etortzen uain bezela.

14. Inguruko herrietako sagarrak

- **Erref:** ADU-003/016
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:26:54. **Bukatu:** 00:29:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Ramonen aitona sagarrak Villabonako geltokira eraman eta bagoietan Asturiasera bidaltzen omen zituen. Astigarraga eta Lezoko sagarrek zuten izen ona. Adunako sagarrak ere onak dira, batez ere eguterakoak.</p>

Transkripzioa

- Nere aitona zana're aitzen omen zan, hemen sagarrak iñun [...] ezin, sagarrak hartu, Villabonako estaziyoa eaman, han bagoiya kargatu, ta Asturiasea bialtzen aitzen omen zan gizajua. Bai.

- Hemen sobran zeudelako sagarrak?

- Bai, bai.

- Ze sagarra hola izaten da, ez? Urtebete tope...

- Baiño hala're, hala're, ordia, ordun sagarra une batian izango zan. Gero ni ttikiya nitzanian hasi zian jendia kentzen, baiño hor goiyan'e bertan sagasti saillak ikeragarrik izango zien ta hemen'e bai, hemen'e uni hartan ikeragarri. Soruan artua ingo ez bazan'e uste det sagarra dana, dana sagarra ta gaztaiña.

- Ta sagarra problemaik ez zan izaten sagardotegitan saltzeko ta, segurua zan?

- Jenealian [...] sagarra, ta Tolosaz gorako sagarra iya ez zuen nahi izaten sagarzaliak, goikua gorriya zala ta lehorra zala ta harea juten zien Tolosaz behera o holakua aitzen zien garaiyan.

- A bai, e?
- Bai, jenealian.
- Ta nungo sagarrak zuen fama earra o hola?
- Berez, Astigarraga ta Lezo ta hoik oso sagar toki onak zian. Urnita aldiak eta're bai. Ta gure etxian'e honoko beheko egutera hoitan ikeragarri sagar onak zian
- Egutera ondon?
- Bai. Ta hemen Adunan'e hor Goiburun egutera aldi hoik ta're bai. Garai batian sagarduan premiyua atera zuna're, Astarbe Manuel, Mendiolakuak, Adunako sagarrak emanda harekin atea zun premiyua; ze... dala berrogeita hamar hirurogei urte holakon batian.
- Ta hemen sagardua iten zenuenian urrutiña nungo sagarrak ekartzen [...]?
- A, hemen ez bazan, ahal zan tokikua.
- Bizkaiaño ta hola?
- Ez, ez, nere [...] ez.
- Gipuzkoa aldetik
- Bai. Uni hartan asko izaten zan. Uain dala... uain [dauke] hamar, hoge, hogeita hamar urti hontan, jun bihar izaten da noabaitte, ta Bizkai aldetik'e Karrantza ta hortik'e ekarri izandu deu.

15. Sagarrondoan uzta aldaketak

- **Erref:** ADU-003/017
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:29:06. **Bukatu:** 00:30:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagarrondoak, normalean, urte batean asko ematen badu hurrengoan gutxi ematen du. Horren inguruko azalpenak.</p>

Transkripzioa

- Ta sagarrana bastante irregularra izaten zan, ez? Urte baten asko ematen zun ta besten gutxi ta...
- Jenealian bai, hoi uaiñ'e hala izaten da.
- Nola izaten da?
- Uain'e urte batian asko, ta hurrunguan gutxi.
- Beti hola?
- Jeneral bai.
- Gero [azaltzen dia] gauza rarok?
- Raruak... hoi're pixkat igualtsugo jarriko litzake, sagardua... sagar asko dan garaiyan, zuk sulfatuakin-eo... Frantzi aldi-ta pipitta galduazi itten diye. Ta pilla asko dan garaiyan pipitta galduaziko balitzaiyoke erdiya o hola, harek hurrungo urtian emateko probablidade gehiyo du. Zuk urte batian gehiyegi kargatzen badezu, ta arbola zuputzen badezu..., arbola ta persona ta naturaleza ta sagarra ta danak igual-igualak die. Ta [animalik], danak igualak die. Zuk... igual-igual da, person batek ez balin badauka barrun hezetasuna, zupatu balinbaiyo aurrekuan familiyak o "lo que sea" gero hazia geatzen zailla izaten da. Hor biyak behar due heziak, sagarrak adarrak'e, ta ment... txertatzen hasten bazeate, mentuba sekua jartzen badiyozu, hezia alperrik sartuko diyozu. Nahikua esplikatu dizut, ezta?
- Bai, bai, bai.

- Ta personetan'e bat sekua balin badao, bestian hezetasuna bat'e ez du baliyo. Nik ez dakat zuri eakutsi beharrik.

16. Sagarrondoak nola txertatu

- **Erref:** ADU-003/018
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:30:38. **Bukatu:** 00:32:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagarrondoak txertatzeko abilezia eta praktika behar da. Txertaketaren inguruko azalpenak.</p>

Transkripzioa

- Txertatzian asuntua ta, abileziya beharko zan ba hortako.
- E?
- Hortako're abileziya beharko zala.
- Bai, hoi're beti praktikakin hobia izaten da.
- Zer zan sekretua?
- A, sekretua... behintzat arbola hezia ta ona izatia bat, ta hala're beti ez da, ez zan... uain'e frakasuak ematen dittu. Uain asko itten da, sagarra begi ttiki bat kendu, ta hua [agor] aldian-o sagarra azalian sartu, ta lotu, ta begi harek heltzen diyo askotan.
- A bai?
- Bai.
- Lehen ez zenuen [...]?
- Ez, nik ez det ezautu hoi uaintxe... hogei urte hontaa arte. Akaso lehen'e izango zan.
- Zuek adaxka bat moztu ta bestiai erantsi?
- Bai, bai.
- Ta nola lotzen zenuen hua o?
- Hua, jenealian, hua izaten da erretxiña-o esaten diyena, hortako preparatuba. Ta beste batzuk lokatza, buxtiña masa inda're aitzen zianak bazian, ta haik'e batzuk geatuko zian, baiño jeneralian lan asko ematen du gaiña harek ta halakuak gehiyenak [iyarrak] asko ateatzen zian.
- Erretxiña ze, nundik ateatzen zenuen?
- Hortako saltzen duena, tokitan, hoi.
- Lehen'e saltzen zuen?
- Bai, bai, nik gure etxian lehen'e ezautu nittun hoik, erretxiña bezelakua, k propiyo hortako prapatuta. Uaiñ'e nik hor goiko mendi etxe batetik ekartzen dittut ta haik etxian itten duela esaten due, berriz, etxen preparatzen dula. Bi neskatxa soltera; ta solterak [jarri] ezkeoz zeoze prepaatu beharko due, noski. Haik aitzen dia.

17. Sagastiak nola zaindu

- **Erref:** ADU-003/019
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:32:21. **Bukatu:** 00:34:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagastiak, ondo zaindu nahi bada, lan handia du. Lan horiek azaltzen dizkigu. Gero, probak egin behar dira emaitza onak lortzeko.</p>

Transkripzioa

- Ta bestela sagastiyak bestelako lanik badu?
- Sagastiyak?
- Mantentzen ta.
- Beste gauza guzti-guztiyak bezela, itten bazaiyo, bai. Itten bazaiyo, aurren-aurrena bihar dezu sagarra aldatzeko lur ona bat, ahal bada; gero zulo ona, ta gero beste base bat ona, landare ona, zarpakin ta zaiñakin, landaria ona.
- Zarpa zaiñi esaten diyozu?
- Zaiñak, guapa, zaiñak.
- Sustrai onak behar ditu?
- Bai, alde earra izaten du.
- Ta gero zaindu in behar izaten da arbola?
- Bai, bai, bai, hari're onduak garbittu-ea itten badizkazu, zenbat eta gehiyo itten diyozun, bentaja. Ta, gaiñea, adarrak'e podak ematen badizkazu, bentaja.
- Noiz podatu behar izaten da?
- Ba... ba hurrungo urtian igual hasi beharko dezu, aldatu ta hurrungo urtian, landaria, landare ona etortzen baldin bada. Harek adar batzuk gora igual ematen dittu ta hua tenaza hola hartako ibiltzen dan batzuk hartu ta batzuk moztu ta bestiak utzi ta... bere txukundu bat.
- Ta hoi urtero in behar izaten zaio?
- Urtero... bi-hiru urtetik itten badiyozu, behintzat, bentaja.
- Ta ze garaitsutan o?
- Hoi, jeneralian, batzuk esaten due udazkenian, bestiak udaran... Udaberri aldian jeneralen izaten zan hoi lehen. Bai. Beste batzuk gero hobia dala, beste batzuk batez hobia dala... Noski, batez hobena, lan gutxiyo du ta.
- Ta ilbeheran o ilgoran o noiz moztu behar izaten zan?
- Ahal dala ilbeheran aittu izandu gea. Ahal danian, e! beti ez da izaten igual. Baiño ahal dala... Lehengo ohittura [...]. Uain, diferentzia badun o ez dun, hortako in bihar izaten dia pruebak. Ta pruebak norbeak itten ez badittu, ez diputaziyotik ta ez ezer ez dakazu. Norbeak. Ta norbeak prueba hoik danak itteko, bat beste lanik be eon bihar du.
- Hoixe [...].
- Hoixe, hoixe. Ta beste lanak-eta in ezin dunak proba hoik iñez aitzeko, indar asko...

18. Sagastien gaitzak

- **Erref:** ADU-003/020
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 00:34:33. **Bukatu:** 00:38:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Mihura kentzea garrantzitsua da, erraz kutsatzen da eta. Gaur egun sagastietan gaitz asko izaten dira. Okerrena kantzerra deitzen dutena. Lehen gutxiago izaten zen. Lehen ez ziren hainbeste botika erabiltzen. Pulgoiak ere adar guztiak jaten ditu. Garai bateko sagastiak hobeak ziren.</p></p>

Transkripzioa

- Ta honguak-eta kentzia [lehen esan dezu] ba?
- Honguak o mihurak?
- Ze esan dezu?
- Mihura.
- A, mihura kendu behar izaten zaio?
- Joder! Biharko! txarren-txarrena huaxe do.
- A bai?
- Bai. Ta gaur onduan dana abandonatutako gauza do dana. Onduan sagasti zahar bat mihurez betia balin badakazu, zure sagasti gaztia're seittun kontagiatuko du. Mihura horren haziya txoriyak hartu, txoriya o pixti eozein pixtik, hartu ta ximorrian hua osoik itten omen du ta hua itten dun tokin ikuittu baten mihura etorriko zaizu.
- Ta ze iten dio ba mihurak sagarra?
- Arbola izorratu. "Chupón, es un chupón", ta txupoiak itten diyo arbola izorratu. Ta azkar, gaiñea.
- Bai, e?
- Bai. Urte gutxin barrun bihar, itto itten du mihurak dana.
- Ze hasten da, aurrena sagarrak ez ematen ta gero...?
- Bai, arbola itto. [Ez] urte batian ta bin ta, baiño zenbat hazten zaizun. Baiño uain [baten] sagasti zaharrak ikusten dittut nik dana mihura huts-hutsakin, ta gero, gaiñea, denboakin iyartu itten dittu, gaiñea, horrek. Bai. Ta hua onduan baldin badakazu, harek sagasti gaztia ta gaiñantzekuak'e danak kontagiatuko dizkizu. Ta gaur ondoko mihura ta hoik iñok ez dittu kentzen, ta ondokuak paatu bihar izaten du.
- Ta beste amenazan bat o hola, mihuraz aparte, hola, peligrua duna sagastin?
- Uain, uain, uain kantzer o esaten diyena're asko ateatzen zaiyo. Uain sagastiyak'e dakazu, ikeragarritzko gaitzak dazka sagarrak'e.
- Kantzerra esan dezu?
- Kantzerra bezela, bai. Jo-ta azala jaten diyo, hola, kantzerrak jango baliyo bezela, azala jaten diyo, ta barrua, ta deskuidatzen bazea buelta guztin igual. Ta buelta guztin jaten balin badiyo harek, harek arbola guztiya izurratzen du.
- Ta zer da ba, hongon bat o? Parasiton bat o...?
- Hongua... bai, [...] hongua, nik izena... txarko uste det esaten diyela izena.
- Hoi lehenore bazan?
- Lehen gutxi. Uain lehen baiño gehiyo hoi're.
- Izango zian gaixotasunak eo hola.
- Bai, lehen'e, lehen'e izango zian, baiño uaintxe aiña're ez dakit ba ote zan ba.
- Izenik izaten zuen lehengok?
- Zer, gaitzan izenak? Izenak badittue, baiño nik ez dakit; hola esateko ez dakit.
- Ez zan izaten hola...?
- Ez, ez, ez. Uain'e, gaiñea, leku askotan mihura bezelako... mihura ez, beste goroldiyua bezelako txuri-txuri bat'e ateatzen zaiyo ta [erdi horittuk] jartzen dittozu ta hua're... Hoik danak garbittuko liake sulfatua botata,

insektizida hoik bota ezkeoz'e majiña bat garbittuko litzake. Ta uain ez zaiye botatzen; bat, dezu lana ikeragarri kostatzen dan hoi, ta beste bat in behar dezu asko pagatu.

- Pagatu?

- Noski. Botika-hautsak o holako zea hoik, hoik garestik izaten die.

- Lehen, ordia, ez zan izango [holako botikaik]?

- Ez hoinbeste. Botikak... botikak zeoze izango zan lehen'e, baiño uain bezela aiñe botika lehen ez zan izando.

- Hola, normalian, ez zitzaiyon eze botako sagastiyai.

- Jenealian ez. Ta uain, uain, udaran'e behin agoztuba ezkeoz ateatzen zaiyo "pulgón" o esaten diyena, gaiñen zorriya bezelakoxe bat. Ta harek'e, berriz, jo-ta adar guztiyak jaten dittu, ta irabaziik be uzten du arbola, puntta-puntta-punttan. Ta uaindik atea gutxiña uain bi urte atea zun.

Hemen izan dan kanpoko zeaik garbina, sagarrak iya bat'e [har jo... nik ez det hainbestekoik] ezautu, uain bi urte zan. Ta lehengo urte hortan, berriz, zian pixkat danak har jua, zulatuba, zikiña.

- Ta hoi lehenore bazan, beste "pulgón" o hoi?

- Nik, nik ez det uain bezela aiñe ezautu behintzat, honbeste ez det ezautu nik. Nik ez det holako zeaik lehen ezautu izandu.

- Sagasti [...]

- E?

- Garai bateko...

- Bai, bai.

19. Sagarrak asko garbitzen dira

- **Erref:** ADU-003/021
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:38:56. **Bukatu:** 00:40:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Orain garbitasunari garrantzi gehiago ematen zaio. Lehen ere sagarrak garbitzen zituzten baina ez hainbeste.</p>

Transkripzioa

-Sagardua're hobia ingo zan ordun?

-Sagarduak ordun'e oñak itten zian, baiño uaiñ'e sagarduak, sagardo onakin jendiak, uain gaiña lehen baiño iya gehiyo atenditzen du /atenditzeu/. Sagarrakin uain, garbitasuna gehiyo itten, lehen'e garbitzen zan baiño, uain gaiña, uai sagar guztiya ekarri, ta aurrena pilla batea botatzen da /botatzea/ sagar osua, ta gurian hala jarriya do goiti behera botatzen dezu /botatzeu/ ta geo han hua itxiya eoten da /eotea/ ta jo ta udakin garbitzen da /garbitzea/. Gero makina, udak eamateu goiti behera, goiti behera, goiti behera, ta makina dijuala berriz, honoko zimurra o kazkarra o ta sagarra zikiña balin badao hainbeste uda jutun da ta jo ta dana eskubakin garbitzen da /garbitzea/ berriz ostea. Uain garbitasuna, ikeragarriya izen zaiyo sagarrai e!

-Lehen ez zan garbitzen hola?

-Ez, ez, uain gaiña zikin ez zun izaten baiño ez zan hola garbitzen. Lehen'e beti sagarra garbiya bai, kanpotik orbela eo ikusten bazun ta, gure aitta zanak'e, han zakun nola [...] txiki xamarra edo lehen izaten zan asko,

belarra ebaki itten zan ta belar puxkak ta hola izaten zian gero, hari garbiya ekarri bestela, bere zakubakin igual [...] zinttun.

20. Sagarrak ganbaran gordetzen zituzten

- **Erref:** ADU-003/022
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:40:12. **Bukatu:** 00:41:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Usteldutako sagarrak apartatu egin behar izaten ziren. Sagarrak ganbaran gordetzen zituzten.</p>

Transkripzioa

-Ta izaten zan usteltzen zan zakuik eta?

-E?

-Hola denboa pixkaten erreparatu ez ta, jata zakuk usteldu ta...

-Bai, usteldu, baiño ustelduik ez zan hartzen ordun e, ordun apartatu itten zien ordun etxian.

-Baiño izaten zan hola galera haundik horreatik?

-Horreatikan horreatikan'e bai baiño apartatu in bihar izaten zun ta apartatu [...] gure etxian, asko esaten due /esateue/ ustelduta hobia izaten da baiño, nere aitta zanai ondun e, sagar ustelikan ez jarri e, sagarra bertuba bai, beratuba esaten zayo pixkat biuinduba.

-Baiño punttun...

-Punttun.

-Ta zein dun punttu hoy?

-Bai, beak esaten zun, sagarrak, horitzen zanian, eo ya, ya laiste usteltzen hasiko dek /hasikok/ beai antzematu bihar [...] bixtan eoten zan hua, bixtan eoten zan.

-Ta nun gordetzen zenuen sagarra? Sagarra nun, ganbaran eukitzen zenituen, behian?

-Bai, bai ganbaran, gure etxian ganbara haundiya zun ta.

-Dana harea?

-Dana harea juten zan.

-Sagarrez beteta eukiko zenuen dana?

-Bai, bai, gehiyegi askotan, jota ganbara puskatzeaiño askotan.

-Bai?

-Bai, ganbara sare [...] baiño bai. Eske uain aiña sagardo ez zan itten ordun, sagardua gutxixo itten zan, hoi'de esan bihar da.

21. Sagardo asko edaten zen baserrietan

- **Erref:** ADU-003/023
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:41:37. **Bukatu:** 00:44:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Garai batean etxe askotan izaten ziren dolareak, baina ez ziren behar bezalakoak. Lehen sagardo asko kontsumitzen zuten baserrietan. Sagardo onarekin ez zen inor mozkortzen. Gizonek, emakumeek eta umeez edan ohi zuten.</p>

Transkripzioa

-Tolaria eukitzia bastanteko lujua zan ordun o etxe askotan eoten zan?
-Ordun tolare izanak etxe askotan, tolare izenak etxe askotan izaten zian, uain tolariak tolariak bezela, ez nijua eze esatea.
-[...]
-Bai, ez nijua eze esatea.
-Ta, ze... ?
-Genealian, genealen leheno tolaria izaten zan basarritan, ta nola basarritan etxeko eari guztiya sagardua izaten zan, urdun baserritan sagardua ikeragarri eaten zan, gure etxian itten zian iya Aduna guztiko sagarduak eta, eozein, millaka litruak saldu, etxeako itten zittuen han, baserritarrak.
-Gosaldu ta afaldu ta dana sagarduakin?
-Dana sagarduakin, ta garai bat izaten gendun gaiña, eguardin soroa o noabaittea jun bihar bazan bi orduako'de erremeriyoik, botilla sagardua ez balin bagendun eamaten onik ez zan izaten.
-Ta hoi ohitturangatik o, indarra emateulako o?
-Biyak, biyak. Baiño sagardua ona, sagardua ona, iñor ez zan moskortzen sagarduakin etxetan e, sagardo onakin.
-Ez e?
-Ez. Etxian eaten zan zean behintzat ez, joiño, ez zan [...] ean'e itten ta, lana halakua izaten zan ta, ordun'e botilla sagardo leher inda etorri ta, laiste juten zan, noski, zea, kalian oyian etzanda eoteko ez dizut esaten nik baiño ordungo zenbaitt aldiko beruakin ta gaiñentzekuakin ta, ez dezu ordun, sagardua etxetan asko eaten zan.
-Ta ze eaten zuen gizonezkoak eta emakumek?
-Danak. Ta umiak'e bai.
-Baita ere?
-Baita ere. Ta umiak'e sagardo bera bera eaten bazuen, danak hazi itten zian, ta urtiak pasa'de bai, ta sagarduak, noski sagardo gaziya eo binagria balinba ez det esaten, baiño sagarduak uain dauden bezelako, sagardo bera xamar hoi, umiak eanda ta kalteik ez diye itten. Besten kontuk dia uain noski, bai, binagria o gaziya hartzen badezu /bazu/ ordun bai. Ta mosto'de mosto'de fruta eaten dezue /eatezue/ ba, hua zekin iña da
-Gaziya zeatik deitzen diyozu /deitzeyozu/ gaziya o binagria
-“Agria”.
-Txarra.
-Bai.
-Ya pasatakua?
-Pasatakua.
-Horrek onik ez diyo iñoi ingo?
-Ez.

22. Sagardotegietako juergak

- **Erref:** ADU-003/025
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:45:50. **Bukatu:** 00:48:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Sagardoak bertsotarako talentua ematen duela diote. Garai batean sagardotegira joan eta egunak pasatzen zituztela diote. Sagardotegietako pasadizo asko daude. Orain baino mozkorra gehiago izaten ziren lehen.</p>

Transkripzioa

-Ta lehen esan dezu sagarduak bertsotako talentua ematen zula.
-Bai, uain'e ematen die batzuidi.
-Bai e?
-Bai, baiño ordun gehio usten det ematen zula.
-Ohitura al zan sagardotegin bertsotan aitzeko?
-Bo, hoixe zala, hala esaten zittuen behintzat, osea bertsolariya sagardotegitatik aterria dala aittu izandu dut nik.
-Zuk bizi izan dezu hoi, hemengo sagardotegin, sagardo bertsolariak eta...
-Ez, ez hola ez, ez dittut hola sumatu izan asko, hemen uain'e [...] bertsotan zea aitzen dia /aitzeya/ baiño ez. Ta hoi lehen garai batian [...] ba aittu izandu zea, sagardotegia jun ta eunak pasatzen zittuela.
-Bai astiak'e?
-E?
-Astiak'e bai batzuk.
-Bai, ta etxeko andriak'e hor utzi etxeko andriak, hala inguruko gizon bat etorri ta bi hiru egunian etxea juten ez bazan andriak "hunuzkeo gure gizonak premi earra izango dik /izangoik/ ta muda hoitxek eman izkiatzu /emaizkiatzu/". Andriak gaiña gizonai mudak kanbiatzeko eman, hoik zian emakumiak, ikusten al dezu?
-Ta ordun zuk'e aitai [...] bertsolariyak eta ?
-Bai, bai.
-Zein, ze kontatzen zun ba, pasadizon bat eo kontatzen zun?
-Pasadizuak, nola sagardotegia sartu ta sagardo ona zan garaiyan jesus taberna, sagardotegia iñok atea ezinda ta, jo ta danak kargatu ta lurrian etzanda ta atea eziñik eta, nola ibiltzen zian ta eztakit zenbat upel, kargako sagardua'de astebetian basoka hustu omen zuen astebetian, esan dizut ba lehen sagardo ona tokatu ezkeoz, danak [...] arte.
-Ta ordun'e izango zan ba herriko mozkorra.
-A!
-Danian bezela.
-Bai, bai. Uain baiño moskor gehiyo ordun.
-Bai?
-Bai, bai. Nik esan bihar banu bai. Uain, uain moskortu, ez da itten ordun bezela.
-Lehen ze, eunero?
-Jaitan mesa nausia jetsi ta honoko Zizurkill aldi hortan'e majiña ikusten nittun ta Aunan'e bakar batzuk izaten zien. Tabernan sartu, illunabarrian atera ezin, ta kargatuta askotan besten etxea eman ta launtzen ta, ta hola ibiltzen zan aitton jendia ta asko izete zan ordun. Ni ez nitzake harrittuko etxian askotan, ordun alimentuba'de, nahita'de zenbat izango zan. Zenbat

izango zan. Ta behin sartzen zianian hantxe jarri ta, ean ta ean ta ean, ez dakit, ze itten zuen nik ez dakit, ze itten zuen.

23. Sagardotegiak baserriko kontua ziren

- **Erref:** ADU-003/027
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:49:30. **Bukatu:** 00:51:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Sagardotegitik bakarrik gutxi bizi ziren. Gehienak sagardoaz gain animaliak edo soroa ere izaten zuten. Sagardoa baserriko kontua izaten zen. Abizena baino gehiago baserriko izena erabiltzen zen jendea izendatzeko.</p>

Transkripzioa

-Ta sagardoteiaz aparte esan dezu sagardotegia zunak'e normalen batza're izaten zun ta sorua're ta gaua're bai?

-Bai, normal.

-Iñor ez zan bizi sagardotegitik?

-Gutxi izango zian, hemen Astigarra alde ta hoitan'e, ña! Sagardoteitik bakarra bizittu ziana asko ez det aitzen. Gehiyenak, dana baserritarra da hor'e berez sagardotegi hoi danak, Zapiain'e galanta baserriya baiño nik'e han behiyak ezautu nittun. Ta ez da asko izango baserritarrek o sagardoazalek, jun daneko uain, larogei urte, behiyik ez zuenik, lehen ez behintzat. Akaso bakarren batzuk ta harrezko, harrezko jarritako sagardoazale, sagardo izeneko, baiño lehen lehengo, lehen lehengo sagardo zaliak, danak baserritarrak izango zian garai batian. Akaso bakarren batzuk izango zian, baiño berez baserrikuak izango zian.

-Ta zuei ordia herrin, baserriko izenagatik deitzen zizuen o sagardoteiyanagatik, nola esaten zizuen zuri?

-Ramon ta, genealian ordun ohittura zan, Gartza, etxian izena esatekua, asko zan ohittura, Anun'e zea "Apaintzako bazieztik, Apaintzakua jun dek, Torrekua jun dek, hagua jun dek" ohittura etxian izena esatekua ikearriya zan lehen, uain ez, uain ezta ohittura hoi.

-Apelliduagatik baiño gehiyo etxian izena.

-Bai, bai, lehen garai batian bai, hemen inguru hontan behintzat bai.

24. Adunako baserri eta bailarak

- **Erref:** ADU-003/028
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:51:13. **Bukatu:** 00:52:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Adunan 60 baserri baziren. Goiburu eta Elbarrena ziren bailara ezagunenak.</p>

Transkripzioa

-Adunan zenbat baserri zian duela berroita hamar bat urte eo?
-Hirurogei bat, hola kontatzen zittuela usten det /ustet/. Txikik'e asko zian, baiño bai, izango zian hiruogei bat basarri.
-Ta bailarak nola duen izena, o auzok eta?
-Ba, hemen genealian Goiburu ta Elbarrena izaten zan.
-Bi hoietzek?
-Bi hoitxek. Beste baillaraik hemen holako zeaik, hor Lardi aldia zan, esaten ziyen, bailarra Lardi hoi, baiño handik aurea, nik ez det sumatu izandu, gero herri txikiya baiño hain zan bilduba hau. Ta nik hola baillarak hemen, Lardi aldi hortantxe, hor pixkat bi hiru etxe, pixkat hauzkaldeaxo dialako, hortxe Lardi bailara. Beste bailarik ez det hola sumatu izandu. Elbarrena ta Goiburukua.

25. Sagardotegien ordainak

- **Erref:** ADU-003/030
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:52:55. **Bukatu:** 00:56:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Sagardotegian ez zegoen asegururik. Herriari ordaintzen zitzaion sagardotegia edukitzeko eskubidea. Apaizari ere ordaintzen zitzaion, hamarrena deiturikoa eta bulak. Udaletxean berriz sagardoaren lizentzia ordaintzen zen.</p>

Transkripzioa

-Sagardotegiyak seguruik eo uain bezela izaten zun?
-Uain gaiña ez behintzat, baiño lehen'e herriyai patuta izaten zan e.
-Herriyai?
-Bai, bai...
-Ta hori?
-E?
-Ze patzen zan?
-O diputaziyuan zean o, herri, herriyan autorizaziyua bihar izaten zendun e!
-Sardoteiya eukitzeko?
-Ta bai bai, ta sagarduana lehen garai byai patzen zitzaion e!
-Ze proportzion o hola?
-Bai deretxua.
-A bai?
-Aunan asko ez det sumatu izandu, bai, herrik baia kobratzen zittuenak, gure aitta [...]
-Noiz arte hoi zure, zuk hartu zenunian'e bai?

-Nik hartu nunian e gutxi, baiño ni gaztia nitzala bazian.
 -Ta zertan patzen zitzaion, diruz o sagardotan?
 -Diruz. Apaizai'e hortxe patzen zitzaion, batian bulak eta bestian ez dakit zer, ta bestian bakit zer. Apaizai'de patzen zitzaion!
 -Ze, bedeinkatzea etortzeatik?
 -Bedeinkatzea etortzen dana'de bai ta gero aparte bulak eta izaten zittun.
 -Zer zian ba?
 -Bulak, ze esango dizut ba nik, honbesteko bat urtian patzekuak eta bai bai ta, artua'de honbestea ta arto razioa'de ematen ikusi izandu, ezautu izandu det nik erremiyoik gabe, apaiza arto zaku koxkor bat arto ematen. Hoik lehengo antigualeko hamarrenak elizai ematen zitzaizkanak. Aurten'e hemen ezautuba no ni.
 -Dana, apaizai danetik?
 -Apeiz...
 -[...] apaizai?
 -Bai.
 -Ta urtian bula ze izaten zan, urtian patzen zitzaion..?
 -Bai.
 -Inpuestoa bezela?
 -Bai, bai, bai
 -Ta uaintxe hartotan, uaintxe...
 -Genealian, hoik genealen bula ta hoik usten det berdin, usten det garai hortan patzen zian.
 -Ta ze eman behar izaten zitzaion ba?
 -A, hua batzuk ahaztu iñak dazkat nik baiño, hola familiya o geixo zala familiya, etxealde, haundixoua zanai gehixo ta bestelakuai gutxixo ta hola usten det izaten zala seuru ez dizut esango. Ze usten dezu patzi hortan, lehen'e, bai bulak bai, kula, gula o holako izen bat du behintzat.
 -[...] ta apaizai ordun?
 -Bai.
 -Beste iñoi ez behintzat?
 -Gula hoik apaizai.
 -Ta ayuntamientuai zea sagardua itteko lizentziya o..?
 -Bai, bai, sagarduan lizentziya.
 -Ta garestiya izaten al zan?
 -Zenbat esango dizut ba nik. Ordun'e patzekua dana galesti izaten da. Bai, bai garaitan ayuntamentubai sagarduana deretxua patzen ziyela bakizkit nik. Anan ez nun ezautu, Anan'e askotan basarritarrak eta hua're alkate eoten zan ta, aitzen nittun "ios ni hurruna batian ez ziot ba nik deretxoik ez ziot eantsiko sagardu honi" baiño easten ziyenak bazien. [...] nola esaten zittun uain huek guatzen zaizkit eta.
 -[...]
 -Bai, ze usten dezu patzi hortan.

26. Gurdia edukitzeagatik herriari ordaindu behar

- **Erref:** ADU-003/031
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:56:14. **Bukatu:** 00:57:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Gurdia edukitzeagatik ere herriari ordaindu egin behar izaten zitzaien.</p>

Transkripzioa

-Patzi hortan, ze.
-Lehenore ordun dirua ez zala errex iten uaintxe bezela, uain bezela?
-Ez, ez.
-Uaindik zaillo?
-Bai. Lehen'e gurdiyana'de patze gendun.
-Zer zan hoi?
-Gurdiyan patenta herriyai.
-Gurdiya eukitzeatik?
-Bai!
-Hoi're bai?
-Hoi'de bai. Ta aurren aurrena kurpilla, llantak izaten zian ta azkena eantsi ziyen llanta harek kanbiyua asko puskatzen zula ta hari gehiyo ta gomazkua jartzen bazan gutxiyo. Ikusten al dezu, patzi hortan.
-Saldia eukitzeatik ez zan patzen ez?
-Ez dakit, igual, igual'e patu ingo zan, lehen'e patzi hoi.

27. Adunan auzolanean

- **Erref:** ADU-003/032
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:57:00. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Denbora asko pasatzen zuten auzolanean, bideak konpontzen. Garai batean Adunan zeuden bideak deskribatzen dizkigu. Auzolana bando baten bitartez jakinarazten zen. Etxe bakoitzetik bat joan behar izaten zen. Joaten ez baziren, multa. Auzolanak maiz izaten ziren.</p>

Transkripzioa

-Ta auzolana ikeragarri ta debalde, auzolana zer dan ez dezue jakingo? Guk urtian erdiya iya bire itten ta auzolanian pasatzen gendun.
-Bai, biriak in ber izaten zian?
-Bai.
-Ze, ze bide zeon ba garai baten?
-Bat ez, baiño bat ez hua'de arreglatu in bihar izaten zendun.
-Baiño Adunan ze, zu txikiya ziñala ze bide gutzen dezu, Adunako plazatik Andoaiñ aldea bezela?
-Plazan ta harea'de bai, ta plazatik hemen gora'de bai. Nik plazaño kamiyua ezautu det /ezautut/, nun.
-Gurdi bidia o kamiyo kamiyua?
-Kamiyua, ta kamiyua ez zan arreglatzen hemen, baiño gurdi biriak danak arreglatu in bihar ziñuzun, bestela jota egurretan hor pixkat hasten baziñan jo ta txikituta jartzen ziñan, ta biriak estu estu, estrata zar batzuk zien, ta mendia abittu ta honeaiñoko lokatza ta etxeti atea orduako beti.
-Ta auzolanen izaten zan hua?

-Bai, bai, auzolana bai.
-Ze izaten zan o nola?
-Hoixe, zuek gaztiak ta ondo bizi zeatenak. Auzolana izaten zan, herrin bandua o abixatu itten zun, ta halako mendin izeneako auzo honea juteko ta harea jun bihar izaten zan.
-Danek o etxe bakoitzeko bat o?
-Bai, etxe bakoitzeko bat. Ta jute ez zanai multa izaten zun.
-Bai?
-Bai.
-Ta juten zanai ardua o zagiya o zeoze ematen zitzaion?
-Ardo pixkat, ta ogi, beste ogi koxkor bat hua bukatzen zanian, besteik ezer ez. Ze usten dezue /ustezue/ bizi? Ez dakizue ordia nola.
-Ta zenbat auzolan izaten zian ba? Esan esan. Ze izaten zan urtian bat o hola?
-Urtian bat? Bueno, beuno, bueno, bueno, bueno, bueno... Ze! Astian bat eta, urtian ze, hogei bat igual.
-Ze holaxe, bandua...?
-Bai ba, hogei bat eun erdi pasatzeko ez zan urte guzin eze bihar!
-Ta kamiyua ta arreglatzen?
-Kamiyua ez, hoi diputaziyuanak zian, gurdi biria.
-Ta ze, mutil gazte kuadrilla juntatuko ziñaten ordun?
-Ahal zana, mutil gaztiak ordun ez zan asko izaten, aitonak eo, beste batzuk berriz etxian txutik eoteko abildadeik ez zuenak igual bialtzen zun ta, harek golpeik in be hortxe ta danak harentzako buillaka ta, "halako zeatik ez dek etorri ta halako zea ez dek etorri ta" hortxe segi ahal zan bezela, errita ta builla ta zea.
-Ez zan ambiente ona eoten?
-E, batzutan bai, baiño batzutan, gero zein zendun, zein zendun onduan'de aldia izaten zendun ta.
-Ze juten zian etxeko alperrenak auzolanea?
-Ba, genealian bai, danak ez baiño halakuak asko.
-Langillek etxeako gordetzen zian?
-Bai, bai, baiño langille asko ez zan izaten, gizonen bat, aitta semen batzuk etxian balin bazian o, ze usten dezu /ustezu/, ordun'e nik ezautu det / ezautut/.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-05-07

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com